

Bruxelles, 10. ožujka 2026.
(OR. en)

7197/26
ADD 1

ENER 120
ENV 219
TRANS 139
ECOFIN 319
RECH 116
CLIMA 128
IND 178
COMPET 303
CONSOM 75

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 10. ožujka 2026.

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: C(2026) 1526 annex

Predmet: PRILOG
PREPORUCI KOMISIJE
o poticanju privatnih ulaganja u energetska učinkovitost

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument C(2026) 1526 annex.

Priloženo: C(2026) 1526 annex

Bruxelles, 10.3.2026.
C(2026) 1526 final

ANNEX

PRILOG

PREPORUCI KOMISIJE

o poticanju privatnih ulaganja u energetska učinkovitost

PRILOG

1. UVOD

U ovom Prilogu Preporuci Komisije o poticanju privatnih ulaganja u energetska učinkovitost („Preporuka”) navode se pojedinih o konkretnim mjerama politike i financiranja za mobilizaciju privatnih ulaganja u energetska učinkovitost. Utvrđuju se ključni koraci i navode primjeri uspješne upotrebe kako bi se poduprlo države članice u uspostavi konkretnih mjera i programa financiranja.

Te su mjere strukturirane u dva odjeljka u skladu s dva međusobno povezana čimbenika poticanja privatnih ulaganja:

1. aktiviranje i agregiranje potražnje za ulaganjima u energetska učinkovitost;
2. poboljšanje ponude financiranja energetske učinkovitosti, smanjenje rizika ulaganja i mogućnosti refinanciranja.

Prvi odjeljak odnosi se na preporuke od 2. do 6., a drugi odjeljak na preporuke od 7. do 12. glavnog teksta. **Prva preporuka** o uspostavi okvira za potporu dugoročnom javnom financiranju energetske učinkovitosti preduvjet je za razvoj dodatnih mjera kojima se omogućuje dodatno mobiliziranje privatnih ulaganja i, općenito, povećanje uvođenja poslovnog modela za energetska učinkovitost.

S obzirom na postojeće razlike u regulativi i upravljanju, praksama financiranja energetske učinkovitosti i razvoju ponuda privatnog financiranja za energetska učinkovitost među državama članicama, preporuke u ovom Prilogu trebat će prilagoditi posebnom nacionalnom i regionalnom okviru energetske učinkovitosti i upravljanja svake države članice.

Za potrebe izrade Preporuke i u okviru povezanog zajedničkog izvješća o financiranju energetske učinkovitosti u Europi, odnosno evaluacije javne potrošnje za energetska učinkovitost, Komisija je uz potporu nacionalnih tijela utvrdila i ocijenila više od 400 programa javnog financiranja za potporu ulaganjima u energetska učinkovitost u 27 država članica EU-a, uključujući programe koje EU sufinancira¹. Prema zajedničkom izvješću države članice uglavnom koriste bespovratne oblike programa financiranja za potporu energetske učinkovitosti. Alternativna rješenja usmjerena na povratne oblike programa financiranja kojima se mogu bolje privući privatna ulaganja manje su česta. U zajedničkom izvješću navodi se da su za postizanje ciljeva energetske učinkovitosti do 2030. potrebna ulaganja u iznosu od 370 milijardi EUR godišnje u razdoblju 2021. – 2030. i da predviđeni manjak ulaganja za postizanje ciljeva energetske učinkovitosti iznosi otprilike 170 milijardi EUR godišnje. Zbog toga su se proračunska sredstva EU-a za energetska učinkovitost povećala za 491 % u višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021. – 2027. u odnosu na razdoblje 2014. – 2020., odnosno s 26,5 milijardi EUR na 156,6 milijardi EUR, pri čemu velika većina tog povećanja proizlazi iz Mehanizma za oporavak i otpornost. U izvješću se zaključuje da su sredstva iz proračuna EU-a i nacionalna javna proračunska sredstva za energetska učinkovitost ključna, ali da omogućuju pokrivanje samo ograničenog dijela (14,4 %) manjka sredstava za ulaganja. Stoga bi trebalo u potpunosti iskoristiti katalitički učinak javnog financiranja povećanjem njegove djelotvornosti i učinkovitosti kako bi se ostvarile veće uštede energije i privukao dodatni privatni kapital.

¹ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o financiranju energetske učinkovitosti u Europi: Procjena javne potrošnje za energetska učinkovitost i energetska svojstva zgrada, COM(2026) 118.

2. AKTIVIRANJE I AGREGIRANJE POTRAŽNJE ZA ULAGANJIMA U ENERGETSKU UČINKOVITOST

Aktiviranje i agregiranje potražnje za ulaganjima ključna je polazišna točka za mobilizaciju privatnog financiranja za ulaganja u energetska učinkovitost. Stoga je potrebno razviti stabilne portfelje ulaganja i poticati potražnju za energetskom učinkovitošću kako bi takvi instrumenti postali privlačniji privatnim ulagačima. Države članice EU-a imaju najvažniji ulogu u aktiviranju i agregiranju potražnje za ulaganjima u energetska učinkovitost. Sljedeće poglavlje odnosi se na preporuke od 2. do 6. glavnog teksta.

2.1. Preporuka 2: Uspostava ili jačanje nacionalnog fonda za energetska učinkovitost ili istovjetnih subjekata

Agregiranje različitih tokova financiranja te tehničke i financijske pomoći u okviru nacionalnog fonda za energetska učinkovitost ili istovjetnog subjekta, kao što su nacionalne razvojne banke, ključno je za potporu provedbi mjera energetske učinkovitosti i pružanje doprinosa ciljevima energetske učinkovitosti EU-a do 2030. na razini država članica. Takav fond može pridonijeti poboljšanju koordinacije i centralizirane financijske potpore na nacionalnoj razini, objedinjavanju stručnog znanja o financiranju energetske učinkovitosti, olakšavanju kombiniranja različitih programa financiranja i izvora javne financijske potpore te boljem agregiranju portfelja ulaganja usklađivanjem pravila o prihvatljivosti, praćenju i provjeri.

Uloga nacionalnog fonda za energetska učinkovitost u doprinosu ciljevima energetske učinkovitosti EU-a utvrđena je u članku 30. preinake Direktive o energetskoj učinkovitosti². Člankom 30. Direktive o energetskoj učinkovitosti predviđa se i mogućnost ispunjavanja nekih zahtjeva za energetska učinkovitost financijskim doprinosom nacionalnom fondu za energetska učinkovitost³.

Do 2024. 16 od 27 država članica uspostavilo je nacionalni fond za energetska učinkovitost ili sličan subjekt⁴. Međutim, ti se nacionalni instrumenti financiranja znatno razlikuju u smislu opsega financiranja i vrste financijske potpore koju pružaju, pri čemu se čini da su mnogi od njih neaktivni ili nedovoljno iskorišteni.

Uspostava ili ponovno pokretanje nacionalnog fonda za energetska učinkovitost ili sličnog subjekta ključan je korak za poboljšanje nacionalnog okvira financiranja i poticanje privatnih ulaganja u energetska učinkovitost. Takav namjenski subjekt može poboljšati koordinaciju i agregiranje financijskih instrumenata i mehanizama udruživanjem javnih sredstava i primjenom rješenja za mješovito financiranje radi kombiniranog korištenja bespovratnih

² Nacionalni fond za energetska učinkovitost, kako je utvrđen u članku 30. stavku 12. preinake Direktive o energetskoj učinkovitosti, definira se kao subjekt koji podupire nacionalnu provedbu mjera energetske učinkovitosti i pružanje nacionalnog doprinosa ciljevima energetske učinkovitosti EU-a za 2030.

³ Za dodatne informacije o tome kako države članice mogu iskoristiti mogućnost pružanja financijskog doprinosa vidjeti Preporuku Komisije od 12. prosinca 2023. o prenošenju članka 30. o nacionalnim fondovima za energetska učinkovitost, financiranju i tehničkoj potpori Direktive (EU) 2023/1791 o energetskoj učinkovitosti (C/2023/1553), u kojoj se navode dodatne pojedinosti o opcijama politike za uspostavu nacionalnih fondova za energetska učinkovitost i o mogućnostima pružanja financijskog doprinosa nacionalnom fondu za energetska učinkovitost kako bi se ispunio dio obveza u području energetske učinkovitosti. SL C, C/2023/1553, 19.12.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1553/oj>.

⁴ Šesnaest država članica koje su uspostavile nacionalni fond za energetska učinkovitost ili sličan subjekt jesu Bugarska, Češka, Njemačka, Španjolska, Hrvatska, Italija, Irska, Cipar, Latvija, Litva, Malta, Nizozemska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija.

sredstava i zajmova za određena ulaganja. Osim toga, objedinjavanjem tehničkog i financijskog stručnog znanja takav fond može pružiti tehničku pomoć za velike projekte energetske učinkovitosti i inovativna pilot-rješenja za financiranje energetske učinkovitosti.

Jedna je od glavnih prepreka primjeni mješovitog financiranja za energetske učinkovitost nedovoljna koordinacija između programa bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata kao što su povoljni zajmovi, javna jamstva ili druga rješenja za smanjenje rizika. Bespovratnim sredstvima često se istiskuju drugi financijski instrumenti, posebno ako bespovratni i povratni mehanizmi potpore nisu jasno razgraničeni. Objedinjavanjem resursa i stručnog znanja u okviru jednog novog ili već postojećeg subjekta na nacionalnoj razini može se omogućiti bolja koordinacija različitih tokova financiranja, među ostalim usklađivanjem pravila i postupaka za procjenu prihvatljivosti mjera, praćenje i provjeru ostvarenih ušteda energije. U mnogim slučajevima poboljšanjem i pojednostavnjenjem nacionalnih okvira potpore za ulaganja u energetske učinkovitost može se postići smanjenje transakcijskih troškova, povećati transparentnost i osigurati dugoročna vidljivost za dionike iz industrije i financijske institucije na nacionalnom tržištu energetske učinkovitosti, zbog čega poslovni model za energetske učinkovitost postaje privlačniji.

Osim toga, objedinjavanjem stručnog znanja o financiranju energetske učinkovitosti u okviru nacionalnog fonda za energetske učinkovitost može se povećati koordinacija u prikupljanju podataka o ulaganjima u energetske učinkovitost i suradnja s privatnim financijskim institucijama. Usto, na taj se način mogu prikupiti ciljane povratne informacije za oblikovatelje politika na nacionalnoj razini i razini EU-a o povećanju ulaganja u energetske učinkovitost. Uloga nacionalnog fonda za energetske učinkovitost u koordinaciji i prikupljanju podataka usko je povezana s promicanjem partnerstava na nacionalnoj razini između javnih tijela, financijskih institucija i industrije energetske učinkovitosti radi bolje koordinacije javnih poticaja i programa potpore s rješenjima za privatno financiranje. Takva partnerstva mogu se uspostaviti i u kontekstu nacionalnih centara uspostavljenih u okviru Europske koalicije za financiranje energetske učinkovitosti⁵.

U tom su kontekstu ključne mjere za potporu agregiranju izvora financiranja energetske učinkovitosti i objedinjavanju stručnog znanja o financiranju:

- **ocjena stanja programa financiranja energetske učinkovitosti** u zemlji kako bi se utvrdilo može li se povećanim agregiranjem financijskih sredstava i koordinacijom javne financijske potpore postići smanjenje transakcijskih troškova i istodobno povećati privlačnost i vidljivost ulaganja u energetske učinkovitost za privatne ulagače,
- **uspostava nacionalnog fonda za energetske učinkovitost ili sličnog subjekta, ili jačanje postojećeg takvog subjekta.** Za fond bi trebalo utvrditi jasan mandat za mobilizaciju financiranja energetske učinkovitosti u različitim sektorima, među ostalim za obnovu postojećeg stambenog fonda i prenamjenu zgrada u energetske učinkovite stambene projekte. To se može postići uspostavom posebne strukture s posebnim mandatom za mobilizaciju ulaganja u energetske učinkovitost, unutar ili

⁵ Europska koalicija za financiranje energetske učinkovitosti Komisijina je inicijativa koja okuplja države članice EU-a, financijske institucije i relevantne dionike kako bi se utvrdile mjere za konkretno poboljšanje privatnog financiranja energetske učinkovitosti. Za više informacija vidjeti: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/financing/european-energy-efficiency-financing-coalition_en.

izvan postojećih tijela koja promiču kapitalna ulaganja, za upravljanje potporom za financiranje energetske učinkovitosti iz proračuna EU-a i nacionalnih javnih proračunskih sredstava. Države članice trebale bi osigurati da ta struktura raspolaže potrebnim stručnjacima radi djelotvornog izvršavanja njezina mandata,

- **utvrđivanje načina kapitalizacije nacionalnog fonda za energetske učinkovitost** i povjeravanje fondu financiranja dugoročnih nacionalnih programa energetske učinkovitosti, razvoj rješenja za mješovito financiranje i pružanje tehničke pomoći za financiranje energetske učinkovitosti. Fond se može kapitalizirati na različite načine, među ostalim kroz javni proračun i programe potpore EU-a / nacionalne programe javne potpore, potraživanja iz svojih dugoročnih financijskih instrumenata za energetske učinkovitost, prihode od dražbi certifikata o uštedi energije u okviru nacionalnih sustava obveza energetske učinkovitosti (EEOS), emisijske jedinice u okviru sustava EU-a za trgovanje emisijama, trgovanje bijelim certifikatima ili poticanje privatnog financiranja na tržištima kapitala, kao što je prijenos potraživanja za uštede energije institucionalnim ulagateljima na sekundarnom tržištu,
- **povećanje uloge nacionalnog fonda za energetske učinkovitost ili sličnog subjekta** u pružanju tehničke pomoći za velike projekte ulaganja, prikupljanju podataka, procjeni razvoja tržišta energetske učinkovitosti i ulaganja u energetske učinkovitost te pružanju stručnih savjeta o financijskim instrumentima, inovativnim financijskim rješenjima i politikama, među ostalim putem nacionalnih središta Europske koalicije za financiranje energetske učinkovitosti.

Neki od uspješnih primjera nacionalnih fondova za energetske učinkovitost su ALTUM⁶ u Latviji, u kojem se agregira financijska potpora i objedinjuje stručno znanje u području energetske učinkovitosti u okviru postojećeg nacionalnog instrumenta, i španjolski nacionalni fond za energetske učinkovitost⁷, koji je osnovan kako bi se ispunile nacionalne obveze uštede energije, pri čemu ujedno proširuju svoje aktivnosti.

⁶ ALTUM, latvijsko poduzeće u državnom vlasništvu, poduzećima i kućanstvima omogućuje pristup financijskim sredstvima putem zajmova, jamstava i ulaganja u fondove poduzetničkog kapitala. Financiranje provedbe programa državne potpore obuhvaća sredstva EU-a i nacionalna javna sredstva te sredstva koja je ALTUM prikupio od međunarodnih institucija i na tržištima kapitala. ALTUM ima ključnu ulogu u podupiranju ulaganja u energetske učinkovitost jer agregira kombiniranu financijsku potporu za privatne osobe i poduzeća koja obuhvaća i energetske učinkovitost zgrada i energetske učinkovitost industrije i sastoji se od programa bespovratnih sredstava, povoljnih zajmova, javnih jamstava i tehničke pomoći. Za više informacija vidjeti: <https://www.altum.lv/en/>.

⁷ Španjolski nacionalni fond za energetske učinkovitost (FNEE) financira nacionalne inicijative za energetske učinkovitost u skladu s člankom 30. Direktive o energetske učinkovitosti. FNEE-om, osnovanim 2014., upravlja Institut za energetske diversifikaciju i štednju (IDAE) u ime Ministarstva ekološke tranzicije i demografskih izazova. FNEE pruža ekonomsku i financijsku potporu, tehničku pomoć, osposobljavanje i informacije radi povećanja energetske učinkovitosti u raznim sektorima i njihova doprinosa nacionalnom cilju uštede energije u skladu s člankom 8. Direktive o energetske učinkovitosti. FNEE je dio španjolskog nacionalnog sustava obveze energetske učinkovitosti u okviru kojeg se strankama obveznicama (trgovačkim društvima za plin i električnu energiju, veleprodajnim prodavateljima naftnih derivata i veleprodajnim prodavateljima ukapljenog naftnog plina) dodjeljuju godišnje nacionalne obveze uštede energije. Kako bi ispunile te obveze, stranke obveznice moraju dati minimalni godišnji financijski doprinos FNEE-u. Preostale obveze mogu se ispuniti dobrovoljnim stjecanjem certifikata o uštedi energije ili dodatnim financijskim doprinosom fondu. Za više informacija vidjeti: <https://www.idae.es/ayudas-y-financiacion/fondo-nacional-de-eficiencia-energetica>.

2.2. Preporuka 3: Povećanje uvođenja dugoročnih financijskih instrumenata i rješenja za mješovito financiranje

U okviru izvješća o financiranju energetske učinkovitosti u Europi Komisija je ispitala razinu financiranja energetske učinkovitosti u 27 država članica EU-a i ocijenila postojeće programe financiranja energetske učinkovitosti koji se financiraju i na razini EU-a i na nacionalnoj razini. Od 426 programa financiranja energetske učinkovitosti utvrđenih u državama članicama (EU-27) u razdoblju 2014. – 2024. samo ih je 25 % uvelo financijske instrumente, uključujući mješovitu financijsku potporu u okviru koje se bespovratna sredstva i zajmovi kombiniraju u okviru jedne operacije. Preostalih 75 % bili su nepovratni oblici programa kao što su bespovratna sredstva i porezni krediti. Samo su u nekoliko država članica financijski instrumenti i rješenja za mješovito financiranje činili više od 30 % javne financijske potpore za energetske učinkovitost.

Iako programi koji se temelje na bespovratnim sredstvima, porezni krediti i drugi oblici bespovratnih subvencija ne sprečavaju nužno mobilizaciju privatnih ulaganja, često imaju niže faktore financijske poluge i više stope intenziteta bespovratnih sredstava u usporedbi s financijskim instrumentima i rješenjima za mješovito financiranje. To može dovesti do istiskivanja privatnog kapitala iz financiranja energetske učinkovitosti. Osim toga, programi bespovratne potpore i subvencija koji se u velikoj mjeri oslanjaju na fiskalni kapacitet država članica i doprinose iz proračuna EU-a mogu dovesti do pristupa *stop-and-go*, čime se onemogućuje razvoj uspješnog tržišta energetske učinkovitosti. Osim toga, u usporedbi s financijskim instrumentima i rješenjima za mješovito financiranje, programi koji se temelje na bespovratnim sredstvima i porezni krediti ne potiču tržišta kapitala i sudjelovanje privatnih ulagača, nego se često oslanjaju isključivo na privatno sufinanciranje iz vlastitih sredstava i uštede korisnika bespovratnih sredstava. Paradoksalno je da nepovratni oblik financiranja stvara prepreku pristupu za one koji nemaju dovoljno vlastitih sredstava za pokrivanje potrebnog sufinanciranja ili, u slučaju sustava poreznih kredita, nemaju dovoljno visok oporeziv dohodak da bi mogli koristiti program. To može imati učinke regresivne fiskalne politike, pri čemu se pristup javnim subvencijama povećava s povećanjem oporezivog dohotka.

Istodobno su visok rizik i poteškoće u pristupu financiranju česte prepreke za ulaganja u energetske učinkovitost. To je moguće u određenim tržišnim segmentima, kao što su kućanstva s niskim dohotkom, zgrade s više stanova ili MSP-ovi, ili u slučaju ambicioznijih ulaganja u uštedu energije ili uvođenja novih tehnologija. Korištenjem bespovratnih sredstava u kombinaciji sa zajmovima, zajedno s drugim mjerama za smanjenje rizika, kao što su javna jamstva, mogu se smanjiti povezani rizici.

Stoga, kako bi se privuklo više privatnog kapitala za energetske učinkovitost i istodobno osigurao širok pristup dugoročnoj financijskoj potpori, države članice **trebale bi uvesti veći broj financijskih instrumenata, posebno programa mješovitog financiranja velikih razmjera u kojima se kombiniraju bespovratna sredstva i financijski instrumenti, uključujući zajmove i javna jamstva.** To se može postići uspostavljanjem dugoročnih nacionalnih financijskih instrumenata za energetske učinkovitost kako bi se osigurala mogućnost dugoročnog financiranja, među ostalim provedbom obnovljivih fondova i prilagodbom bespovratne potpore kako bi se zadovoljile potrebe ciljanih korisnika.

Uspostavljanjem većeg broja dugoročnih financijskih instrumenata omogućit će se i suradnja sa sudionicima na tržištu, odnosno financijskim institucijama, poduzećima za energetske usluge, trećim stranama koje osiguravaju financiranje i nositeljima projekata, čime će se osigurati stabilni i dugoročni izgledi za maksimalno povećanje kombiniranja javnih i privatnih

doprinosa. Ti bi instrumenti trebali biti dostupni za različite sektore i mogu funkcionirati kao obnovljivi fondovi koji se redovito refinanciraju javnim sredstvima.

Trebalo bi ih kombinirati i s posebnom potporom za tehničku pomoć kako bi se razvili posebni financijski instrumenti za energetske učinkovitost, uz iskorištavanje sudjelovanja privatnih financijskih institucija i poduzeća za energetske usluge (ESCO) te inovativnih rješenja za financiranje, kao što su ugovori o energetskom učinku i energetska učinkovitost kao usluga.

Kako bi se financijski instrumenti za energetske učinkovitost djelotvorno povećali, povratne i povoljne zajmove i javna jamstva trebalo bi kombinirati s posebnom bespovratnom potporom, prilagođenom posebnim kriterijima, kao što su opseg poboljšanja energetske učinkovitosti, ciljani segment stanovništva ili vrsta obuhvaćene imovine (npr. zgrade s najlošijim svojstvima i obnova višestambenih zgrada). Prioritet bi trebalo dati uspostavi kombiniranih financijskih rješenja kojima se iskorištavaju javna bespovratna sredstva kako bi se osigurao pristup financiranju i smanjio rizik za ambicioznija ulaganja. Nacionalni fondovi za energetske učinkovitost ili slični subjekti u dobrom su položaju za uvođenje takvih dugoročnih financijskih instrumenata, u okviru kojih se zajmovi ili jamstva s komponentama bespovratnih sredstava kombiniraju u okviru jedne operacije za energetske učinkovitost.

Na primjer, u okviru fondova kohezijske politike Komisija i savjetodavna platforma FI-Compass⁸ Europske investicijske banke (EIB) razvile su dokazani model za financijski instrument za energetske učinkovitost s komponentom bespovratnih sredstava, u okviru kojeg tijelo koje provodi financijski instrument pruža i zajam i komponentu bespovratnih sredstava u okviru financijskog instrumenta.

Jedna od ključnih dodanih vrijednosti financijskih instrumenata u kojima se kombiniraju zajmovi, jamstva, bespovratna sredstva i tehnička pomoć njihov je potencijal da funkcioniraju kao obnovljivi fond i dugoročna perspektiva. Većom upotrebom takvih financijskih instrumenata osiguravaju se stabilnost i predvidljivost, čime se podupire razvoj uspješnog tržišta energetske učinkovitosti. Takav instrument financijskom tijelu koje upravlja financijskim instrumentima omogućuje da povratni iznos, umanjeno za bespovratnu potporu i druge mjere za smanjenje rizika, ponovno uloži u nova ulaganja u energetske učinkovitost. Iako će javni fond koji osigurava sredstva za financijske instrumente trebati periodično dokapitalizirati, iz njega se može kontinuirano ulagati u nove mjere energetske učinkovitosti, zbog čega su obnovljivi fondovi obećavajući model za mobilizaciju privatnih ulaganja.

U tom su kontekstu ključne mjere za potporu uvođenju financijskih instrumenata i rješenja za mješovito financiranje energetske učinkovitosti:

- **znatno povećanje upotrebe javnih financijskih instrumenata za financiranje ulaganja u energetske učinkovitost** u sklopu nacionalnog financijskog okvira i u okviru nacionalnog fonda za energetske učinkovitost ili istovjetnog subjekta kako bi se nacionalnom vrijednosnom lancu energetske učinkovitosti i potencijalnim korisnicima osigurala dugoročna perspektiva ulaganja,
- **uspostava rješenja za mješovito financiranje kojima se omogućuje kombiniranje zajmova, javnih jamstava i bespovratnih sredstava u okviru jedne operacije** i smanjenje

⁸ Model FI-compass za financijski instrument za energetske učinkovitost s komponentom bespovratnih sredstava (svibanj 2022.): <https://www.fi-compass.eu/library/how-to/model-financial-instrument-grant-component-support-energy-efficiency>.

prepreka pristupu financijskoj potpori za energetska učinkovitost uspostavom financijskih instrumenata s komponentom bespovratnih sredstava ili tako da se omogući kombiniranje različitih tokova financiranja u okviru kojeg se daju zajmovi, javna jamstva i bespovratna sredstva za isto ulaganje u energetska učinkovitost,

– **prilagodba kombinirane bespovratne potpore kako bi se smanjili rizik i prepreke pristupu financiranju** na temelju čimbenika kao što su razina dohotka kućanstava, vrijednost ciljane imovine ili veličina ulaganja. Na primjer, kombinirana bespovratna potpora može se povećati za ulaganja usmjerena na kućanstva s niskim dohotkom i ranjiva kućanstva, zgrade s najlošijim svojstvima, mikropoduzeća i MSP-ove ili ulaganja za temeljitu energetska obnovu zgrada s najlošijim svojstvima ili opsežne programe ulaganja u energetska učinkovitost koji dovode do znatnih ušteda energije,

– **iskorištavanje obnovljivosti financijskih instrumenata za energetska učinkovitost s komponentom kombiniranih bespovratnih sredstava** i osiguravanje početne dokapitalizacije javnim sredstvima i omogućivanje tijelu za financiranje da povrate ponovno uloži u daljnje mjere energetske učinkovitosti uz niske dodatne troškove ili bez troškova za javni proračun kako bi se instrumentu za financiranje osigurala dugoročna perspektiva,

– **potpora razvoju posebnih financijskih subjekata za energetska učinkovitost** iskorištavanjem suradnje između tržišta poduzeća za energetske usluge, financijskih institucija i vlasnika velike imovine, kao što su javna tijela, javna poduzeća, uključujući pružatelje usluga javnog stanovanja, i velika poduzeća za poslovanje nekretninama,

– **preispitivanje postojećeg nacionalnog okvira za financiranje i omogućivanje kombiniranja bespovratnih sredstava, zajmova i javnih jamstava iz različitih tokova financiranja u okviru jednog ulaganja u energetska učinkovitost.** Na taj će se način ukloniti postojeće prepreke financiranju, kao što su različita pravila o prihvatljivosti i plaćanjima te ograničena unutarnja koordinacija u provedbi programa potpore financiranju energetske učinkovitosti,

– **maksimalno povećanje upotrebe proračunskih sredstava i programa EU-a za širu primjenu financijskih instrumenata.** Preporučuje se da se u tu svrhu razmotri korištenje Socijalnog fonda za klimatsku politiku i nacionalnih prihoda iz sustava EU-a za trgovanje emisijama (i postojećeg sustava ETS1 i budućeg sustava ETS2).

2.3. Preporuka 4: Uvođenje instrumenata za pomoć u razvoju projekata i podupiranje razvoja „agregatora” projekata energetske učinkovitosti

Glavna prepreka privlačenju ulaganja privatnog kapitala u energetska učinkovitost je često nedovoljna privlačnost portfelja ulaganja. Zbog svojeg relativno malog opsega i fragmentirane prirode ulaganja u energetska učinkovitost su složenija i manje privlačna privatnim ulagačima u usporedbi s drugim ulaganjima.

Kako bi se potaknula dodatna ulaganja privatnog kapitala, ključno je riješiti pitanje potražnje za ulaganjima i poboljšati kvalitetu portfelja ulaganja u energetska učinkovitost. Države članice trebale bi podupirati uvođenje (i) tehničke pomoći za osmišljavanje financijskih instrumenata u kojima se agregiraju mali projekti energetske učinkovitosti i energetske obnove i (ii) posebne pomoći u razvoju projekata kako bi se vlasnicima imovine, lokalnim tijelima, javnim poduzećima, poslovnim nekretninama i poduzećima pomoglo u pripremi velikih projekata ulaganja.

Centralizacija potpore za tehničku pomoć ima znatan potencijal za agregiranje ulaganja u energetska učinkovitost i standardizaciju prikupljanja posebnih podataka o njihovu

energetskom učinku i financijskoj uspješnosti. Time projekti energetske učinkovitosti mogu postati privlačniji privatnim ulagačima te mogu potaknuti refinanciranje i sekuritizaciju na sekundarnom tržištu.

Javno mišljenje o instrumentima za potporu u razvoju projekata i tehničku pomoć uvelike pridonosi privlačenju privatnog kapitala jer pomaže u tome da privatni ulagači budu sigurniji u kreditnu sposobnost ulaganja u energetske učinkovitost. Ti instrumenti, u kombinaciji sa savjetodavnim jedinstvenim kontaktnim točkama, mogu djelovati kao ambasadori ulaganja u energetske učinkovitost na terenu te otkloniti temeljne uzroke slabe potražnje za ulaganjima. Mogu se povezivati s javnim tijelima i lokalnim poduzećima kako bi se zalagali za financiranje ulaganja u energetske učinkovitost i kombiniranje različitih tokova financiranja u okviru određenih ulaganja. Mogu pomoći i u prevladavanju percipiranih rizika ulaganja privatnih ulagača u sufinanciranje projekata energetske učinkovitosti zahvaljujući povjerenju i javnom mišljenju o instrumentu za tehničku pomoć koji sudjeluje u pripremi projekta. Na nacionalnoj razini specijalizirani subjekti za financiranje energetske učinkovitosti, kao što su nacionalni fondovi za energetske učinkovitost ili slični subjekti, mogu imati važnu ulogu u povećanju kreditnog rejtinga projekata ulaganja, povećanju povjerenja ulagatelja i privlačenju prekograničnih i specijaliziranih ulagača.

Važnost uloge instrumenta za tehničku pomoć i pomoć u razvoju projekata spominje se i u članku 30. stavku 2. preinake Direktive o energetske učinkovitosti, u kojem se od Komisije zahtijeva da pomogne državama članicama u uspostavi instrumenata za pomoć u razvoju projekata koji mogu povećati portfelj ulaganja u energetske učinkovitost te povjerenje privatnih ulagača u ulaganja u energetske učinkovitost i njihovu privlačnost. Komisija pruža takvu potporu putem:

instrumenta Europska lokalna energetska podrška (ELENA)⁹ koji provodi EIB u ime Komisije i koji uključuje potporu državama članicama u uspostavi njihovih instrumenata tehničke pomoći na nacionalnoj i regionalnoj razini na temelju modela instrumenta ELENA,

potprograma Prelazak na čistu energiju u okviru programa LIFE, u sklopu kojeg se javnim i privatnim nositeljima projekata pruža tehnička pomoć za razvoj projekata kako bi se izgradilo tehničko, ekonomsko i pravno stručno znanje za pokretanje odzivnog portfelja velikih ulaganja u energiju,

kohezijske politike za tranziciju (C4T)¹⁰, u okviru koje se državama članicama EU-a te regionalnim i lokalnim tijelima pruža stručna potpora i pomaže u provedbi ulaganja u okviru kohezijske politike u okviru cilja politike br. 2, uključujući ulaganja usmjerena na energetske učinkovitost. Usluge potpore uključuju razvoj strategija, poboljšanje praćenja, uključivanje dionika, utvrđivanje mogućnosti financiranja, potporu u pripremi poziva za podnošenje ponuda i razvoj kapaciteta,

⁹ U okviru instrumenta ELENA osiguravaju se bespovratna sredstva za pripremu programa ulaganja u uštedu energije. Pokriva se do 90 % troškova pripreme. Bespovratna sredstva obično iznose od 1 do 3 milijuna EUR i namijenjena su za potporu timu koji priprema ulaganje. Potpora uključuje upravljanje projektima, studije izvedivosti, tehničke studije/energetske revizije, pravnu potporu na razini projekta, pripremu natječajnih postupaka, agregiranje, podnošenje zahtjeva za bespovratna sredstva i financiranje te sve druge pripreme aktivnosti.

¹⁰ Inforegio – Prijava za C4T GROUNDWORK – tehnička pomoć za ulaganja u okviru kohezijske politike.

platforme FI-compass¹¹, u okviru koje se upravljačkim tijelima pruža tehnička pomoć u provedbi studija izvedivosti, *ex ante* procjena, studija slučaja i drugih pripremnih radnji potrebnih za uspostavu financijskih instrumenata,

Savjetodavnog centra InvestEU¹² i inicijativa kao što je program JASPERS¹³, u okviru kojih se (javnim i privatnim) nositeljima projekata pruža tehnička pomoć i pomaže u razvoju isplativih projekata obnove,

Slično tome, **jedinstvene kontaktne točke za obnovu stambenih objekata i energetske učinkovitost u MSP-ovima mogu znatno pridonijeti povećanju potražnje za ulaganjima u energetske učinkovitost**. U okviru njih se pojedincima i poduzećima pružaju tehnički, administrativni i financijski savjeti te pomoć u razvoju projekata ulaganja u energetske učinkovitost, posebno u energetske obnovu. Člankom 22. stavkom 6. preinake Direktive o energetske učinkovitosti i člankom 18. stavkom 1. preinake Direktive o energetske svojstvima zgrada od država članica zahtijeva se da uspostave jedinstvene kontaktne točke za potporu krajnjim kupcima i krajnjim korisnicima, posebno kućanstvima, javnim tijelima, MSP-ovima i mikropoduzećima, u projektima u području energetske učinkovitosti i obnove zgrada. Kako bi poduprla države članice u tom pogledu, Komisija izdaje preporuku s praktičnim smjernicama o uspostavi i radu jedinstvenih kontaktnih točaka¹⁴.

U tom su kontekstu ključne mjere za promicanje upotrebe pomoći za razvoj projekata kako bi se aktivirao portfelj ulaganja:

- **uspostava nacionalnih instrumenata za tehničku pomoć i pomoć u razvoju projekata ili mobilizacija postojećih takvih instrumenata** kako bi se potaknula ulaganja u energetske učinkovitost, poboljšao portfelj ulaganja i povećalo povjerenje tržišta kapitala u energetske učinkovitost. Države članice mogu takve instrumente uspostaviti u okviru svojih nacionalnih fondova za energetske učinkovitost ili sličnih subjekata kako bi potaknule velika ulaganja u energetske učinkovitost i uspostavile financijske instrumente i/ili specijalizirane financijske subjekte u okviru kojih se agregira velik broj manjih ulaganja u energetske učinkovitost, kao što su ulaganja u energetske obnovu zgrada,
- **primjena Preporuke Komisije s praktičnim smjernicama o uspostavi i radu jedinstvenih kontaktnih točaka – usluge savjetovanja i pomoći za obnovu domova, mikropoduzeća i MSP-ova** kako bi se građanima i poduzećima osigurala kontinuirana potpora i specijalizirana pomoć za razvoj i provedbu projekata energetske učinkovitosti,
- **povećanje korištenja potpore na razini EU-a, primjerice putem instrumenta ELENA¹⁵ i potprograma Prelazak na čistu energiju u okviru programa LIFE**, kako bi se uspostavili nacionalni instrumenti tehničke pomoći, poduprla pomoć u razvoju projekata i razvili programi financiranja energetske učinkovitosti u kojima se agregira više manjih projekata.

¹¹ [fi-compass | Financijski instrumenti u okviru podijeljenog upravljanja EU-a.](#)

¹² [Savjetodavni centar InvestEU – Početna stranica.](#)

¹³ [JASPERS – Zajednička pomoć za potporu projektima u europskim regijama.](#)

¹⁴ Preporuka Komisije s praktičnim smjernicama o uslugama jedinstvenih kontaktnih točaka za energetske učinkovitost i energetske svojstva zgrada, C(2026)1523.

¹⁵ Npr. ELENA projekti GROWS i BOS4EE. Vidjeti <https://www.eib.org/files/elena/76-project-factsheet-green-revolution-of-wealth-in-salento-grows.pdf> i <https://www.eib.org/files/elena/135-project-factsheet-bos4ee.pdf>.

2.4. **Preporuka 5: Proaktivno sudjelovanje u Europskoj koaliciji za financiranje energetske učinkovitosti radi promicanja tješnje i djelotvorne suradnje s financijskim institucijama**

Nedovoljna koordinacija u cijelom lancu vrijednosti financiranja energetske učinkovitosti između javnih tijela, financijskih institucija, poduzeća za energetske usluge i pružatelja tehnologija energetske učinkovitosti jedna je od glavnih prepreka mobilizaciji privatnih ulaganja u energetske učinkovitost. Komisija je posljednjih godina poduprla razne inicijative za rješavanje tog problema nedovoljne koordinacije, među ostalim u okviru Foruma za ulaganja u održivu energiju te programa Obzor 2020. i potprograma Prelazak na čistu energiju u okviru programa LIFE, u okviru kojih su se financirali nacionalni projekti za organizaciju okruglih stolova o financiranju.

Kako bi koordinirala mjere u tom području i osigurala zajednički okvir za suradnju, Europska komisija osnovala je **Europsku koaliciju za financiranje energetske učinkovitosti**¹⁶. Koalicija nastoji poticati povoljno tržišno okruženje koje povećava ulaganja u energetske učinkovitost, mobilizira privatno financiranje i uključuje financijske institucije. Suraduje i koordinira svoj rad s financijskim institucijama i drugim sudionicima na tržištu kako bi se učinkovito iskoristila proračunska sredstva EU-a i nacionalna proračunska sredstva, čime olakšava provedba financijskih instrumenata za energetske učinkovitost i djeluje kao katalizator za mobilizaciju privatnih ulaganja. Koalicija je na svojoj prvoj općoj skupštini održanoj 20. svibnja 2025. donijela program rada za 2025.¹⁷

Nacionalni centri koji će se uspostaviti u državama članicama predstavljat će operativni ogranak Koalicije. Ciljeve i aktivnosti tih centara odredit će nacionalna tijela. Cilj je stvoriti sinergije između nacionalnih praksi financiranja i industrije energetske učinkovitosti i energetske usluga kako bi se poboljšale prakse financiranja energetske učinkovitosti i privukla privatna ulaganja.

Trenutačno se energetska učinkovitost često zanemaruje kao poseban prioritet i smatra dijelom šireg koncepta održivog financiranja. Prilika za ulaganje u mnoge potencijalne projekte uštede energije često se propušta zbog netransparentnosti financijskih institucija, korporativne komunikacije i postupaka dužne pažnje. Održivost je jedan od ciljeva regulatornih okvira kao što je taksonomija održivosti EU-a, ali sektor financiranja i ulaganja koče slaba potražnja, složenost projekata i nepostojanje standardizacije u području energetske učinkovitosti.

Cilj je Koalicije ojačati suradnju s financijskim institucijama kako bi ulaganja u energetske učinkovitost postala prioritet. Suradnja bi trebala biti usmjerena na uklanjanje regulatornih i financijskih prepreka kako bi se potaknula privatna ulaganja u energetske učinkovitost. Također bi trebalo potaknuti financijske institucije da ponude prilagođene financijske

¹⁶ Europska koalicija za energetske učinkovitost osnovana je zajedničkom izjavom Komisije i država članica u prosincu 2023. Koalicija se temelji na rezultatima Skupine financijskih institucija za energetske učinkovitost (EEFIG) osnovane 2013. Dodatne informacije: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/financing/european-energy-efficiency-financing-coalition_en.

¹⁷ Europska koalicija za energetske učinkovitost, Opseg djelovanja i mandat, program rada za prvu godinu aktivnosti. Dostupno na: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/financing/european-energy-efficiency-financing-coalition_en.

proizvode, kao što su hipoteke za energetska učinkovitost i zajmovi za obnovu, u kojima se ističu koristi uštede energije.

Komercijalne banke mogle bi imati koristi od preuzimanja istaknutije uloge na tržištu energetske učinkovitosti osiguravanjem pristupa široko dostupnim i nediskriminirajućim kreditnim proizvodima u području energetske učinkovitosti u okviru kojih se uzima u obzir potencijal uštede energije pri procjeni kreditnog rizika. Iskorištavanjem svojih odnosa s privatnim klijentima banke mogu proširiti svoju ponudu u području energetske učinkovitosti. Neke su banke već uspostavile kreditne linije za energetska učinkovitost, često uz potporu institucija kao što su EIB, EBRD ili nacionalne razvojne banke. Međutim, potreban je veći angažman financijskih institucija kako bi se ublažili percipirani rizici i smanjili transakcijski troškovi. To se može postići razvojem internog stručnog znanja, stvaranjem posebnih proizvoda u kojima se uzimaju u obzir koristi od uštede energije te standardizacijom ocjenjivanja projekata i postupaka kreditiranja kako bi bolje podupirali tržište energetske učinkovitosti.

Javna tijela i na razini EU-a i u nekoliko država članica osiguravaju jamstvene instrumente, kreditne linije s javnom potporom i tehničku pomoć kako bi pomogla komercijalnim bankama da smanje transakcijske troškove i rizike ulaganja u energetska učinkovitost te poduprla agregiranje manjih projekata za financiranje zelenim obveznicama.

U tom su kontekstu ključne mjere za promicanje bliske suradnje između nacionalnih tijela i financijskih institucija u području financiranja energetske učinkovitosti sljedeće:

- **aktivno sudjelovanje u Europskoj koaliciji za financiranje energetske učinkovitosti** i poticanje nacionalnih centara da utvrde posebne mjere za promicanje rješenja za financiranje energetske učinkovitosti i strategija za poticanje privatnih ulaganja,

- **suradnja na poboljšanju okvira EU-a za financiranje energetske učinkovitosti**, među ostalim i. poboljšanjem programa i financijskih instrumenata na razini EU-a i nacionalnoj razini kako bi se bolje poduprla povećanje privatnih ulaganja i ii. poboljšanjem financijskog regulatornog okvira kako bi se financijske institucije potaklo na ulaganje u energetska učinkovitost,

uspostava partnerstava kako bi se komercijalnim bankama pomoglo da bolje iskoriste posredne financijske koristi ulaganja u energetska učinkovitost, kao što su smanjenje troškova energije i povećanje vrijednosti imovine, u okviru procjena kreditnog rizika. To uključuje pružanje posebne tehničke pomoći financijskim institucijama koje upravljaju financijskim instrumentima za energetska učinkovitost koji se financiraju javnim sredstvima,

- **podupiranje i poticanje financijskih institucija da ponude mogućnosti financiranja energetske učinkovitosti prilagođene korisnicima** za projekte energetske učinkovitosti korištenjem dostupne javne financijske potpore i osiguravanjem širokog, nediskriminirajućeg pristupa kreditnim proizvodima u području energetske učinkovitosti.

2.5. Preporuka 6: Korištenje fiskalnih poticaja za mobilizaciju privatnih ulaganja u energetska učinkovitost na najbolji mogući način

Ako su pažljivo osmišljeni, klimatski i energetska fiskalna alati, kao što su obveze uštede energije, porezi na ugljik i porezi na vozila, mogu poduprijeti nacionalne strategije financiranja energetske učinkovitosti, dovesti do promjene ponašanja te potaknuti energetska tranziciju i ulaganja u energetska učinkovitost.

Porezni sustav i fiskalni poticaji mogu uvelike pridonijeti poticanju ulaganja u energetska učinkovitost uspostavom fiskalnih nagrada i sankcija. Porezi i povoljni porezni poticaji sve se više koriste za potporu zelenoj i energetska tranziciji, ali i dalje nije lako postići ravnotežu između njihove djelotvornosti i širih političkih posljedica. Štetni fiskalni poticaji i porezne mjere mogu imati negativne učinke na ulaganja u energetska učinkovitost, kao što su učinak ovisnosti o energetska neučinkovitim tehnologijama koje se temelje na fosilnim gorivima, odvratanje od smanjenja potrošnje energije ili otklanjanje dodatnih gospodarskih koristi poboljšanja energetska učinkovitosti.

Opći porezni poticaji za energetska učinkovitost uključuju porezne olakšice (smanjenje oporezivog dohotka) ili porezne kredite (smanjenje dospjelih fiskalnih davanja) na dohodak ili porez na dobit za pojedince ili poduzeća koji ulažu u poboljšanja energetska učinkovitosti ili kupuju energetska učinkovitu tehnologiju. Iako su porezne olakšice i kredite korisni za korporativni sektor, mogu biti manje privlačni privatnim građanima, osobito onima s niskim dohotkom, jer njihove porezne obveze mogu biti preniske da bi mogli ostvariti značajnu korist od takvih fiskalnih poticaja.

U tom su kontekstu ključne mjere za korištenje fiskalnih poticaja za mobilizaciju ulaganja u energetska učinkovitost na najbolji mogući način:

- **povećanje korištenja fiskalnih instrumenata za poticanje energetska tranzicije i energetska učinkovitosti** u okviru postojeće nacionalne proračunske i fiskalne odgovornosti kako bi se stvorilo poticajno okruženje za ulaganja u energetska učinkovitost,
- **uklanjanje fiskalnih mjera i subvencija kojima se destimuliraju ulaganja u poboljšanja energetska učinkovitosti**, kao što su one kojima se stvara učinak ovisnosti o energetska neučinkovitim tehnologijama koje se temelje na fosilnim gorivima ili kojima se većim fiskalnim naknadama destimuliraju dodatne gospodarske koristi poboljšanja energetska učinkovitosti,
- **uvođenje pozitivnih fiskalnih poticaja i poreznih mjera za mobilizaciju ulaganja u energetska učinkovitost**, posebno kako bi se poreznim olakšicama i kreditima poduprla ulaganja u energetska učinkovitost u korporativnom sektoru i proizvodnoj industriji.

3. POBOLJŠANJE PONUDE FINANCIRANJA ENERGETSKE UČINKOVITOSTI, SMANJENJE RIZIKA ULAGANJA I POVEĆANJE MOGUĆNOSTI REFINANCIRANJA

Kako bi se mobilizirao privatni kapital za ulaganja u energetska učinkovitost, ključno je da ponude privatnog financiranja energetska učinkovitosti postanu privlačnije građanima i poduzećima. Osim toga, kako bi se povećala privlačnost ulaganja privatnog kapitala u energetska učinkovitost, nužno je riješiti problem prekomjerne fragmentacije tržišta i nedovoljne standardizacije projekata ulaganja te poboljšati portfelj ulaganja i agregiranje portfelja kako bi se povećale mogućnosti za prilagodljivost i replikaciju. Tijela država članica mogu imati važnu ulogu u poticanju tržišta na razvoj i uvođenje niza različitih privatnih proizvoda i usluga za financiranje energetska učinkovitosti, čime bi ulaganje u energetska učinkovitost postalo gospodarski privlačnije i manje opterećujuće za građane i poduzeća. Osim vlastitim sredstvima/uštedama, energetska učinkovitost može se financirati privatnim kapitalom putem ugovora o kreditu, odnosno osiguranih ili neosiguranih zajmova, ili

ugovorima o uslugama i financiranjem koje osigurava treća strana, osobito uslugama energetske učinkovitosti i leasingom energetske opreme.

Kako bi se maksimalno povećala mobilizacija privatnog financiranja u području energetske učinkovitosti, treba povećati i mogućnosti financijskih institucija i trećih ulagača da ulažu kapitalne resurse u energetske učinkovitost te omogućiti građanima i poduzećima da ispune potrebne bonitetne zahtjeve za pristup privatnom financiranju za financiranje svojih projekata. To se može postići smanjenjem rizika povezanog s ulaganjima u energetske učinkovitost, povećanjem kapaciteta zaduživanja građana i poduzeća te poboljšanjem uvjeta refinanciranja za ulagače u energetske učinkovitost. Sljedeće poglavlje odnosi se na preporuke od 7. do 12. glavnog teksta.

3.1. Preporuka 7: Promicanje razvoja i uvođenja kreditnih proizvoda u području energetske učinkovitosti i privatnog financiranja putem ugovora o kreditu

Kako bi se povećala mobilizacija privatnog kapitala za ulaganja u energetske učinkovitost, ključno je da tijela država članica podupru financijske institucije u razvoju tržišta i promicanju uvođenja namjenskih kreditnih proizvoda u području energetske učinkovitosti. Člankom 30. stavkom 3. preinake Direktive o energetske učinkovitosti od **država članica zahtijeva se da donesu mjere za promicanje kreditnih proizvoda u području energetske učinkovitosti, kao što su zelene hipoteke i zeleni krediti, i da osiguraju da ih financijske institucije nude široko i na nediskriminirajući način te da su vidljivi i dostupni potrošačima**¹⁸.

Kreditni proizvodi u području energetske učinkovitosti jesu zajmovi kojima se pokrivaju početni troškovi ulaganja u mjere energetske učinkovitosti kako bi se prevladala prepreka ulaganju zbog ograničenih financijskih sredstava. Ti proizvodi uključuju standardne kredite za mjere energetske učinkovitosti, hipoteke za energetske učinkovitost, zelene potrošačke kredite i zajmove za obnovu. Mogu se kombinirati s javnim poticajima za sufinanciranje ulaganja, smanjenje kamatnih stopa i povećanje kreditnog rejtinga zajmoprimaca.

Zajmovi za energetske učinkovitost mogu se dodijeliti putem 1. kreditnih linija koje nude banke ili druge financijske institucije za financiranje mjera energetske učinkovitosti i 2. posebnih fondova s posebnim mandatom za ulaganje u mjere energetske učinkovitosti, često usmjerenih na određene sektore, npr. zgrade ili industriju. Nekoliko komercijalnih banaka u EU-u nudi zelene potrošačke kredite i zelene hipoteke te ima strategije i ciljeve za odabrane portfelje zelenog kreditiranja. Međutim, prema Europskom nadzornom tijelu za bankarstvo, zeleni krediti trenutačno čine samo mali udio u ukupnim bilancama kreditnih institucija, u prosjeku 4,5 % ukupnih kredita¹⁹. Udio zelenih kredita nešto je veći u portfeljima za kućanstava (11 %) te manji u segmentima za MSP-ove koji ne posluju u sektoru maloprodaje i nefinancijska društva²⁰ (otprilike 2 %). Kreditne institucije koriste nekoliko mogućnosti za

¹⁸ Za dodatne informacije o zahtjevima iz članka 30. stavka 3. Direktive o energetske učinkovitosti vidjeti Preporuku Komisije od 12. prosinca 2023. o prenošenju članka 30. o nacionalnim fondovima za energetske učinkovitost, financiranje i tehničkoj potpori Direktive (EU) 2023/1791 o energetske učinkovitosti (preinaka Direktive o energetske učinkovitosti), C/2023/8558, SL C, C/2023/1553, 19.12.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/1553/oj>.

¹⁹ Izvješće EBA-e: odgovor na poziv na savjetovanje Europske komisije o zelenim zajmovima i hipotekama (prosinac 2023.). Dodatne informacije dostupne su u izvješću EBA-e: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2023-12/e7bcc22e-7fc2-4ca9-b50d-b6e922f99513/EBA%20report%20on%20green%20loans%20and%20mortgages_0.pdf.

²⁰ Nefinancijska društva.

definiranje zelenih kredita, uključujući interne standarde, taksonomiju EU-a, načela za zelene kredite Udruženja za tržište kredita i oznaku energetske učinkovite hipoteke razvijenu u okviru inicijative za energetske učinkovite hipoteke²¹.

Države članice EU-a trebale bi utvrditi i primijeniti **najbolje primjere iz prakse i iskustva stečena** u okviru programa financiranja energetske učinkovitosti za zgrade te ih proširiti. Najuspješniji programi u EU-u²² temeljili su se na kombiniranju postojećih hipotekarnih programa sa znatnim poreznim poticajima ili bespovratnim sredstvima za poboljšanje energetske učinkovitosti. Ti su programi dostupni vlasnicima zgrada koji već planiraju ulaganje i žele biti sigurni da njihova odluka o ulaganju uključuje poboljšanja energetske učinkovitosti

U tom su kontekstu ključne mjere za promicanje uvođenja zajmova za energetske učinkovitost:

- **podupiranje financijskih institucija u razvoju kreditnih proizvoda u području energetske učinkovitosti povećanjem namjenskog privatnog financiranja za energetske učinkovitost.** To se može postići iskorištavanjem organizacijskih struktura za pružanje dodatnih usluga, npr. savjetodavnih i pomoćnih usluga za podupiranje zahtjeva i mogućnosti povezanih sa zelenim zajmovima za energetske učinkovitost²³. Osim toga, financijskim institucijama trebalo bi pružiti potporu u proširenju opsega njihovih kreditnih proizvoda, npr. alatima za smanjenje rizika kao što su kreditna jamstva, potpora za razvoj projekata i kampanje za jačanje svijesti/informiranje,
- **uspostava instrumenata za javne zelene kredite ili jačanje postojećih takvih instrumenata.** Javne institucije nude (ili neizravno sponzoriraju) javne zelene kredite za kućanstva, poduzeća i najamoprimce za pokrivanje početnih troškova mjera energetske učinkovitosti. Obično je riječ o „povoljnim zajmovima”, tj. zajmovima s povoljnim niskim do nultim kamatnim stopama ili razdobljima povrata. Javni zeleni zajmovi mogu se osigurati iz nacionalnih fondova za energetske učinkovitost ili sličnih subjekata koji promiču kapitalna ulaganja u energetske učinkovitost,
- **pružanje rješenja za financiranje i kreditiranje u području energetske učinkovitosti koja su prilagođena korisnicima prenošenjem odredbi preinake članka 30. Direktive o energetske učinkovitosti u nacionalni zakonodavni okvir i njihovom dopunom.** Financijske institucije trebale bi procijeniti interes svojih klijenata za poboljšanje energetske učinkovitosti njihove imovine i/ili za nabavu opreme za energetske učinkovitost kako bi im mogle ponuditi posebne kreditne proizvode u području energetske učinkovitosti koji odgovaraju njihovim interesima. Financijske institucije potiču se da svojim kupcima pruže, uz informacije o očekivanim uštedama na računu za energiju, informacije o proizvodima energetske učinkovitosti i višestrukim koristima energetske obnove,

²¹ <https://energyefficientmortgages.eu/>, projekti financirani iz programa Obzor 2020. i potprograma Prelazak na čistu energiju u okviru programa LIFE.

²² EEFIG (2021.), Izvješće o razvoju praksi financiranja energetske učinkovitosti u zgradama, MSP-ovima i industriji.

²³ Primjeri zelenih kredita iz Belgije, Estonije, Njemačke i Grčke dostupni su u izvješću EBA-e (prosinac 2023.).

- – omogućivanje udruženjima suvlasnika da zajednički uzimaju zajmove za financiranje ulaganja u energetska učinkovitost i pojednostavnjenje praksi upravljanja na temelju suvlasništva u zgradama s više stanova kako bi se olakšala ulaganja u energetska učinkovitost. Na primjer, to se može postići i. ukidanjem pravila jednoglasnosti za sklapanje zajmova za energetska obnovu ili ii. suradnjom s poduzećima za upravljanje nekretninama radi promicanja poboljšanja energetske učinkovitosti i ugovora o energetskom učinku za suvlasnike²⁴,
- pružanje tehničke pomoći i savjeta financijskim institucijama kako bi razvile interne jedinice za razvoj projekata, uspostavile jedinstvenu kontaktnu točku za potporu klijentima, nudile energetska pregled za klijente (MSP-ove, stambene objekte), razvile kapacitete za službenike za zajmove kako bi se prodajno osoblje osposobilo za proizvode energetske učinkovitosti.

3.2. Preporuka 8: Uspostava potrebnog regulatornog okvira i podupiranje razvoja inovativnih programa financiranja, kao što su financiranje putem poreza i financiranje putem računa

Programi financiranja koji se temelje na nekretninama, kao što je financiranje putem poreza i računa, nude brojne prednosti za olakšavanje ulaganja u energetska učinkovitost i privlačenje privatnog kapitala. Njihove su prednosti dvostruke: koriste alternativne kanale otplate kao što su računi za energiju i porezi na nekretnine za smanjenje transakcijskih troškova povezanih sa zajmovima za poboljšanje energetske učinkovitosti te se u okviru njih financijska sredstva razdvajaju od vlasništva, čime se rješava problem dugoročnog povrata ulaganja.

Taj pristup može pomoći u prevladavanju prepreke zbog ograničenih financijskih sredstava, posebno za kućanstva i MSP-ove s niskim prihodima, jer se njime rješava problem ograničenih kratkoročnih financijskih povrata i produljenih razdoblja povrata za poboljšanja energetske učinkovitosti. Iako su u državama članicama EU-a razvijeni neki pilot-programi financiranja putem poreza i računa, često ne postoji potreban regulatorni okvir. **Člankom 30. stavkom 3. preinake Direktive o energetskoj učinkovitosti od država članica zahtijeva se da donesu mjere za olakšavanje provedbe programa financiranja putem računa i poreza²⁵ u svojim nacionalnim okvirima.**

Programi financiranja putem računa mogu ponuditi privlačne uvjete, kao što su niske kamatne stope i dugi rokovi dospelja, te biti široko dostupni, pod uvjetom da se uvedu pouzdana analiza rizika i mjere ublažavanja²⁶. Kako bi omogućila i provela te programe, nacionalna tijela mogu koristiti plan za uvođenje programa financiranja putem računa koji je razvijen u okviru projekta RenOnBill²⁷.

²⁴ Vidjeti, primjerice: *Syndicat National des Propriétaires et copropriétaires* (Nacionalna unija vlasnika i suvlasnika) i Engie Electrabel, *La copropriété, ses travaux et leur financement*.

²⁵ Financiranje putem računa je način financiranja obnove za povećanje energetske učinkovitosti u zgradama koji omogućuje da se računi za komunalne usluge koriste kao sredstvo otplate. U okviru programa financiranja putem računa koriste se postojeći platni sustavi komunalnih poduzeća kako bi se smanjili transakcijski troškovi i rizik od mogućeg neispunjenja kreditnih obveza.

²⁶ Strukture programa financiranja putem računa opisane su u Preporuci Komisije o prenošenju članka 30. o nacionalnim fondovima za energetska učinkovitost, financiranju i tehničkoj potpori preinake Direktive o energetskoj učinkovitosti (C/2023/1553).

²⁷ Europski plan obnove zgrada na temelju financiranja putem računa (2022.), [projekt RenOn Bill u okviru programa Obzor 2020.](#) U okviru projekta RenOnBill (2019. – 2022.) konzultantska društva, energetska

U tom su kontekstu ključne mjere za financiranje putem računa:

- **procjena omogućuje li nacionalni okvir razvoj programa financiranja putem računa.** Najvažniji elementi koje treba uzeti u obzir jesu: odgovarajući zakonodavni okvir koji komunalnim poduzećima omogućuje da djeluju kao zajmodavci, pravilna i raširena provedba pravila EU-a o pojedinačnom mjerenju i točnosti potrošnje energije pojedinačnih jedinica, odredbe kojima se ulagače štiti od neotplaćivanja kredita uz istodobno očuvanje zaštite potrošača, mogućnost da komunalna poduzeća i financijske institucije koriste evidenciju o plaćanju računa za procjenu profila rizičnosti krajnjih korisnika i propisi kojima se uređuju odnosi između vlasnika i najmoprimca kojima se podupire pravedna raspodjela troškova ulaganja i otplata kredita.
- **dodjeljivanje prava na pružanje financijskih sredstava za energetske učinkovitost energetskim komunalnim poduzećima.** Kad je riječ o programima koji se financiraju komunalnim uslugama, države članice EU-a možda će morati izmijeniti zakonodavstvo o vjerovnicima kako bi komunalnim poduzećima potvrdile zakonsko pravo na pružanje kredita za obnovu. Za rješenja za financiranje putem računa potrebno je da komunalno poduzeće osigura kapital za financiranje radova na energetske učinkovitosti, dok potrošač redovito otplaćuje sredstva putem postojećih računa za komunalne usluge,
- **osiguravanje dostatnog novčanog toka u provedbenim subjektima (npr. komunalna poduzeća, poduzeća za energetske usluge)** kako bi se povećali i/ili uspostavili nacionalni ili lokalni jamstveni i potporni fondovi. Na primjer, nacionalni fond za energetske učinkovitost mogao bi kupiti potraživanja iz programa financiranja putem računa i osigurati smanjenje rizika kako bi se pružila financijska potpora pilot-programima (npr. putem kreditnih jamstava). **Javni jamstveni fondovi i kreditne linije** koji komunalnim poduzećima i financijskim institucijama mogu olakšati provedbu programa financiranja putem računa. Takva jamstva mogla bi se aktivirati ako vlasnik nekretnine ne ispuni svoje kreditne obveze, čime bi se smanjio percipirani rizik ulaganja za zajmodavce. U okviru javnog financiranja energetske učinkovitosti mogle bi se uvesti posebne kreditne linije za potporu financiranju putem računa, kao što su nacionalni fondovi za energetske učinkovitost. Javna proračunska potpora za uvođenje programa financiranja putem računa mogla bi se pružati u obliku djelomičnog ili potpunog pokrivanja otplate kamata krajnjih korisnika u okviru njihovih računa za energiju, čime bi im se omogućilo da u potpunosti iskoriste novčane koristi uštede energije. Alternativno, može se pružati u obliku sufinanciranja kako bi se smanjili ukupni troškovi ulaganja za određene zahtjevne projekte (dubinska obnova, zgrade s najlošijim svojstvima, ranjiva kućanstva).

Programi financiranja putem poreza omogućuju kućanstvima ili poduzećima da zajmom pokriju troškove obnove stambenih ili poslovnih zgrada, kupnje energetske učinkovitih uređaja ili opreme ili drugih poboljšanja energetske procesa, pri čemu koriste posebne poreze i/ili druge naknade povezane s nekretninom kao **sredstva otplate**. Programi financiranja putem poreza uključuju mehanizme kojima se omogućuje prijenos duga s prethodnih vlasnika nekretnina na nove vlasnike, bez potrebe za njegovom likvidacijom. Time se uspostavlja jednostavan mehanizam za prijenos duga kojim se otklanja učinak odvratanja vlasnika

komunalna poduzeća i financijske institucije zajednički su ispitali programe financiranja putem računa u Njemačkoj, Italiji, Španjolskoj i Litvi s ciljem proširenja njihova uvođenja u cijeloj Europi. Za više informacija o planu RenOnBill vidjeti: <https://renonbill.eu/knowledge-sharing/european-on-bill-building-renovation-roadmap?briefings=on&brochures=on&factsheets=on&infographics=on&language=any&reports=on&scientificpapers=on&tools=on&page=1>.

nekretnine od ulaganja u mjere energetske učinkovitosti s dugim razdobljem povrata. Programi financiranja putem poreza omogućuju vlasnicima nekretnina da provedu poboljšanja bez velikih gotovinskih plaćanja unaprijed (u nekim slučajevima riječ je o stopostotnom financiranju unaprijed) i otplate troškove tijekom razdoblja od 10 ili 20 godina putem poreza na nekretnine ili drugih fiskalnih naknada povezanih sa zgradama. Mogu se osigurati iz javnih izvora kao što su općinska tijela ili iz privatnih sredstava.

Neki od primjera programa financiranja putem poreza su projekt EuroPACE u Španjolskoj²⁸ i projekt FITHOME²⁹, kojim je unaprijeđen pristup u okviru projekta EuroPACE u Nizozemskoj u suradnji s lokalnim tijelima i financijskim institucijama.

U tom su kontekstu ključne mjere za financiranje putem poreza:

- **procjena omogućuje li nacionalni okvir razvoj programa financiranja putem poreza.** To uključuje analizu poreznih sustava i utvrđivanje potrebe za regulatornim reformama poreza na imovinu i drugih povezanih naknada za zgrade kako bi se omogućili programi financiranja putem poreza. Uključuje i osiguravanje da lokalna javna tijela mogu prikupljati otplate i prenositi ih privatnim ulagačima, a da ih ne uključuju u svoj općinski proračun. Postojanje poreza na nekretninu ili sličnih fiskalnih naknada na zgrade preduvjet je za provedbu financiranja putem poreza,

uspostava postupaka kojima se osigurava otplata putem poreza na nekretnine i prijenos duga zajedno s vlasništvom. Za provedbu programa financiranja putem poreza potrebni su djelotvorni postupci izvršenja u slučajevima neplaćanja poreza ili prethodnih zahtjeva za otplatu drugih dugova prije financiranja putem poreza. Općine imaju glavnu ulogu u prijenosu otplata između kućanstava i ulagača te bi im trebalo omogućiti da ne uključuju te aktivnosti u općinski proračun,

uključivanje potrebnih dionika na temelju iskustva u uspješnim europskim projektima. Financiranje putem poreza uključuje više dionika, uključujući nacionalnu i lokalnu upravu, financijske institucije, izvođače i vlasnike nekretnina. Financiranje energetske obnove putem poreza može se osigurati kreditima financijskih institucija, pri čemu određeni ugovaratelji osiguravaju poboljšanja energetske učinkovitosti, a troškovi se nadoknađuju porezima na imovinu ili drugim fiskalnim naknadama.

²⁸ Projekt EuroPACE u okviru programa Obzor 2020., <https://cordis.europa.eu/article/id/422271-a-home-based-financing-model-to-boost-investments-in-sustainable-renovation>.

²⁹ U okviru projekta FITHOME razvijen je program financiranja putem poreza namijenjen za ulaganja u energetske učinkovitost stambenih nekretnina u Nizozemskoj. Nizozemsko poduzeće De Woonpas predvodi inicijativu u suradnji s nizozemskim općinama. Program financiranja na temelju poreza prvenstveno se provodi putem dva subjekta posebne namjene, SVGVR-a (Foundation Verzamelgelden) i SWGVR-a (Foundation Waarborg). Društvo BNG Bank (banka nizozemskih općina) pozajmljuje novac SVGVR-u, koji pokriva troškove radova u ime općine. Vlasnicima nekretnina zatim se tijekom 30 godina naplaćuje „porez za poboljšanje”, mjesečni porez na povećanu vrijednost nekretnine, koji se izračunava tako da se osigura da je otplata duga prihvativa vlasnicima nekretnina. SVGVR prima uplate poreza, dok SWGVR djeluje kao jamstvo tako da primjenjuje mali postotak na mjesečni porez kako bi se pokrili financijski rizici za općine u slučaju problema s otplatom vlasnika nekretnina. Postupak je povezan s nizozemskim katastarskim sustavom „Kadaster” kako bi se pratila naplata poreza za poboljšanje. Za više informacija vidjeti: projekt FITHOME u okviru programa Obzor 2020. (<https://cordis.europa.eu/project/id/892214>).

3.3. Preporuka 9: Uklanjanje prepreka financiranju energetske učinkovitosti putem ugovora o uslugama i povećanje takvog financiranja te poticanje tržišta energetske usluga

Tržište energetske usluga, osobito ugovora o energetske učinku, najvažniji je ekosustav za poticanje privatnog financiranja energetske učinkovitosti i promicanje poslovnog modela za energetske učinkovitost. Tržište poduzeća za energetske usluge oslanja se na ugovore o uslugama i zakupu za financiranje ulaganja u energetske učinkovitost, pri čemu se omogućuje prijenos troškova ulaganja iz kapitalnih rashoda u operativne rashode i daje prednost postizanju kontinuirane energetske učinkovitosti tijekom vremena.

Kako bi se omogućilo povećanje broja ugovora o energetske učinku i tržišta poduzeća za energetske usluge, važno je uvesti velike programe energetske učinkovitosti kojima se mogu standardizirati i agregirati portfelji ulaganja, osobito za javne i poslovne zgrade te MSP-ove. U industrijskom sektoru i sektoru MSP-ova poduzeća za energetske usluge³⁰ mogu provoditi složene energetske projekte osiguravanjem tehničkog stručnog znanja i financijskih sredstava u područjima koja nisu osnovna djelatnost određene industrije (npr. uporaba i ponovna uporaba otpadne topline).

Ugovor o energetske učinku koristi se kad se druga ugovorna strana (npr. poduzeće za energetske usluge) obveže na ugradnju potrebne opreme i jamči određene uštede energije. U ugovoru o energetske učinku utvrđuju se uvjeti i raspodjela tekućih plaćanja, pri čemu je cilj da takva plaćanja budu manja od financijskih ušteda ostvarenih uštedama energije u okviru projekta. Ugovor o energetske učinku je ugovor s kupcem koji izvršava jedan pružatelj prema načelu „ključ u ruke”, odnosno koji ima samo jednu drugu ugovornu stranu tijekom cijelog trajanja ugovora. Pružatelji ugovora o energetske učinku upravljaju i rizicima neispunjenja i jamče uštede. Međutim, ugovori o energetske učinku uključuju veće transakcijske troškove i velike kapitalne zahtjeve kako bi se osigurao kontinuitet poslovanja jer se poduzeća za energetske usluge refinanciraju kroz mala i dugoročna obročna plaćanja te za njih ne postoje standardizirani okvir i predlošci za praćenje i provjeru ušteda. Ako nema posebnih programa jamstava ili drugih oblika javne proračunske potpore, ti problemi često dovode do troškovno optimalnih mjera energetske učinkovitosti usmjerenih na kratka razdoblja povrata jer pružatelji ugovora o energetske učinku nisu spremni snositi dugoročni rizik.

Ugovor o energetske učinku posebno je prikladan za provedbu poboljšanja energetske učinkovitosti u javnom sektoru, u kojem sveobuhvatno stručno znanje i zajamčena učinkovitost pružatelja usluga osiguravaju učinkovitost ulaganja. Tehnički rizik ostvarivanja ušteda energije snosi pružatelj usluge tijekom cijelog trajanja ugovora. Financiranje koje osigurava treća strana, uz povrat početnih troškova ulaganja na temelju ušteda troškova energije, omogućuje provedbu projekata čak i ako su javna sredstva nedostatna, a mogućnost uključivanja ugovora o energetske učinku kao izvanbilančne stavke omogućuje da javni računi ostanu uravnoteženi. Javnim naručiteljima preporučuje se da procijene izvedivost sklapanja dugoročnih ugovora o energetske učinku kojima se osiguravaju dugoročne uštede energije kad je riječ o ugovorima o uslugama sa znatnim udjelom energije (npr. opskrba grijanjem). Kako bi se olakšalo korištenje ugovora o energetske učinku u ulaganjima javnog i privatnog sektora te uklonile administrativne prepreke, države članice trebale bi osigurati standardne predloške ugovora koji će za javni sektor morati biti u skladu s Eurostatovim

³⁰ Europska komisija, JRC (2017.), *Energy Service Companies in the EU* („Poduzeća za energetske usluge u EU-u”). Dokument sadržava pregled vrsta poduzeća za energetske usluge i primjere iz država članica EU-a.

vodičem o izvanbilančnom postupanju s ugovorima o energetske učinku u javnom računovodstvu.

Privatna sredstva za poboljšanja energetske učinkovitosti mogu potjecati iz vlastitih sredstava poduzeća za energetske usluge ili iz **financiranja koje osiguravaju treće strane**, uključujući kreditne institucije ili druge privatne ulagače, često u obliku financiranja zaduživanjem. U okviru prve opcije europska poduzeća za energetske usluge pozajmljuju financijska sredstva potrebna za provedbu projekta. U okviru druge opcije korisnik energije/kupac uzima zajam od financijske institucije, uz potporu ugovora o jamstvu za uštedu energije poduzeća za energetske usluge. Jamstvom za uštedu energije smanjuje se percepcija rizika banke, odnosno jamči se da će se projektom ostvariti pozitivan novčani tok, tj. da će se ostvarenim uštedama sigurno pokriti otplata duga, što pozitivno utječe na dogovorene kamatne stope.

Iako ugovori o energetske učinku i tržište poduzeća za energetske usluge postoje i koriste se za poslovne i javne zgrade, postoji potencijal za povećanje njihova korištenja u industriji, osobito u MSP-ovima i njihovim proizvodnim procesima, te za obnovu privatnih stambenih zgrada. Kako bi se poduprlo poduzeća za energetske usluge u uključivanju na ta tržišta, potrebno je smanjiti rizike i nesigurnost u pogledu sposobnosti klijenata da otplate financiranje početnih troškova i zaštititi ta poduzeća od slučajeva u kojima klijent ne ispunjava obveze, za što mogu biti korisni javni jamstveni fondovi posebno namijenjeni za financiranje ugovora o energetske učinku i poduzeća za energetske usluge. S druge strane, postojeće prepreke povećanju tržišta poduzeća za energetske usluge i privatnog financiranja nisu povezane samo s profilom rizičnosti potencijalnih kupaca, nego i s likvidnošću vlastitog kapitala tih poduzeća i sposobnošću da povećaju svoj kapacitet za preuzimanje rizika i time osiguraju nove operacije. Kako bi se povećale operacije poduzeća za energetske usluge, zbog toga je ključno koristiti mehanizme refinanciranja, kao što su factoring fondovi i posebni financijski subjekti za energetske učinkovitost koji otkupljuju potraživanja poduzeća za energetske usluge radi sekuritizacije na sekundarnom tržištu.

Projekt FinEERGo-DOM³¹ zanimljiv je primjer načina na koji se mogu iskoristiti ugovori o energetske učinku i operacije poduzeća za energetske usluge.

U tom su kontekstu ključne mjere za povećanje tržišta usluga energetske učinkovitosti i financiranja poduzeća za energetske usluge:

- **iskorištavanje potpore iz proračuna EU-a i nacionalnog javnog proračuna za razvoj tržišta poduzeća za energetske usluge olakšavanjem financiranja takvih poduzeća i subjekata posebne namjene za energetske učinkovitost.** Trebalo bi uvesti jamstvene fondove za ugovore o energetske učinku, instrumente za refinanciranje poduzeća za energetske usluge i programe factoringa radi podupiranja kapaciteta tih poduzeća za preuzimanje rizika, smanjenja rizika njihovih postojećih operacija i povećanja njihova potencijala za financiranje i uključivanje na tržište,

³¹ U okviru projekta FinEERGo-DOM inovativni latvijski instrument za energetske učinkovitost zgrada (LABEEF) prilagođen je i proveden u Poljskoj, Austriji, Rumunjskoj, Slovačkoj i Bugarskoj. Projektom je olakšana sveobuhvatna temeljita obnova u građevinskom sektoru iskorištavanjem modela ugovora o učinku kojim su zajamčene uštede i iskorišteni kapaciteti poduzeća za energetske usluge. Inovativni financijski model uključivao je usvajanje pristupa temeljenog na ugovorima o energetske učinku, čime se uklonila potreba da vlasnici zgrada unaprijed ulažu kapital i omogućilo osiguravanje financijske održivosti projekata obnove i povećanje likvidnosti poduzeća za energetske usluge. Za više informacija vidjeti: <https://fineergodom.eu>.

- **promicanje uloge poduzeća za energetske usluge i novih oblika ugovaranja, kao što su model „energija kao usluga” i ugovori o energetskom učinku, kao stupa nacionalne politike energetske učinkovitosti.** Ti poslovni modeli imaju znatan potencijal za rješavanje problema početnih troškova ulaganja za intervencije u području energetske učinkovitosti i tehnologije čiste elektrifikacije,
- **promicanje ažuriranja zakonodavnih okvira i javnih natječaja kako bi se izričito priznalo i olakšalo financiranje poduzeća za energetske usluge i ugovora o energetskom učinku.** Trebalo bi priznati model „energija kao usluga” i ugovore o energetskom učinku kao ključan poslovni model za privlačenje sudjelovanja privatnog tržišta kako bi se uštede energije monetizirale kao roba kojom se može trgovati,
- **razvoj partnerstava između pružatelja tehnologije, distributera energije, poduzeća za energetske usluge i financijskih institucija** radi promicanja održivih i učinkovitih energetskih rješenja, mehanizama odgovora na potražnju i fleksibilnosti energetskog sustava. Ta suradnja može dovesti do sveobuhvatnih ponuda u kojima se energetske učinkovite tehnologije, kao što su dizalice topline, integriraju u distribucijske mreže i usluge,
- **podupiranje** uvođenja napredne mjerne infrastrukture, uključujući pametne i energetske mreže koje mogu automatski pratiti tokove energije i prilagoditi se promjenama u opskrbi i potražnji za energijom. Uparivanjem pametnih brojila s pametnim mrežama potrošačima i opskrbljivačima mogu se pružiti informacije o potrošnji energije u stvarnom vremenu.

3.4. Preporuka 10: Uvođenje javnih jamstava i drugih alata za smanjenje rizika kako bi se povećao pristup privatnom financiranju za energetske učinkovitost

Često je teško osmisliti i potaknuti ulaganja u energetske učinkovitost za tržišne segmente kao što su kućanstva s niskim dohotkom i MSP-ovi zbog visokog rizika i poteškoća u pristupu financiranju. Međutim, privatno financiranje uz potporu javnih jamstava ili zajmova može biti učinkovit kanal za obuhvaćanje tih segmenata. Instrumenti i alati za smanjenje rizika, kao što su javna jamstva, održivo korištenje bespovratnih sredstava i subvencija te standardizacija, mogu smanjiti rizik od neispunjavanja obveza i povećati povjerenje u ulaganja u energetske učinkovitost.

Javna jamstva mogu potaknuti ulaganja u energetske učinkovitost smanjenjem rizika projekata za zajmodavce i ulagače. Mogu povećati kreditnu sposobnost vlasnika nekretnina i poduzeća, dopuniti nacionalne programe i olakšati pristup privatnom sufinanciranju. Javnim jamstvima mogu se također djelomično ili u potpunosti pokriti troškovi ulaganja u slučajevima neostvarivanja očekivane uštede energije i problema s provedbom ili ako zajmoprimac ne ispunjava obveze. Osim toga, tim instrumentima mogu se omogućiti niske do nulte kamatne stope za kredite za energetske učinkovitost te agregiranje i standardizacija manjih projekata, čime se olakšava refinanciranje, sekuritizacija i sudjelovanje na sekundarnom tržištu. Osim toga, mogu biti potpora uvođenju inovativnih programa financiranja energetske učinkovitosti koji mogu lakše privući sudjelovanje privatnog kapitala zahvaljujući sudjelovanju poduzeća za energetske usluge i financiranju putem poreza i računa. Javna jamstva za inovativna rješenja za financiranje često su potrebna ne samo kako bi se smanjili rizici ulaganja, nego i kako bi se povećalo povjerenje pojedinaca i privatnih poduzeća u inovativnije pristupe za poticanje uvođenja energetske učinkovitosti.

Ključni alati za smanjenje rizika su i čimbenici koji olakšavaju provedbu transakcija, kao što su potpora za **tehničku pomoć** i drugi **agregatori projekata energetske učinkovitosti**. Podupiranjem razvoja portfelja projekata energetske učinkovitosti na temelju standardizirane procjene, praksi i postupaka, instrumenti tehničke pomoći i agregatori projekata stvaraju tržišne prakse i potiču povjerenje u privatne ulagače. Alati za smanjenje rizika i čimbenici koji olakšavaju provedbu transakcija smatraju se posebno važnima na tržištima u nastajanju zbog visokih percipiranih rizika, nedovoljnog znanja financijskih institucija i nedostatnog razvojnog kapaciteta u sektoru energetske učinkovitosti. Osim toga, jasan tržišni signal nacionalnih vlada koje daju prioritet ulaganjima u energetske učinkovitost još je jedan moćan alat za smanjenje rizika jer se time osigurava dugoročna perspektiva i gradi povjerenje među privatnim i institucionalnim ulagačima.

U tom su kontekstu ključne mjere za potporu razvoju instrumenata za smanjenje rizika i programa javnih jamstava za energetske učinkovitost:

- **uspostava instrumenata za dugoročna javna jamstva za zajmove i usluge u području energetske učinkovitosti.** Takve bi instrumente trebalo uvesti kao posebne kreditne linije i fondove u nacionalnim organizacijama odgovornima za kapitalna ulaganja, uključujući nacionalne razvojne banke i nacionalne fondove za energetske učinkovitost, ako postoje. Javna jamstva mogu se uvesti kao dopuna nacionalnim programima i javnim poticajima za energetske učinkovitost kako bi se povećao pristup privatnom kapitalu ili potaknulo pozajmljivanje od komercijalnih banaka,
- **utvrđivanje rizika i poteškoća u pristupu financiranju za sudionike na tržištu,** kao što su kućanstva s niskim dohotkom i MSP-ovi, za pojedinačne zemlje. Politike energetske učinkovitosti koje su posebno osmišljene za, primjerice, kućanstva s niskim dohotkom imaju pozitivne socijalne učinke i mogu donijeti višestruke koristi. Uključuju energetske preglede u kombinaciji s financijskim instrumentima koji se sastoje od zajmova i bespovratnih sredstava za obnovu zgrada ili posebne informativne kampanje kojima je cilj omogućiti bolje razumijevanje mogućnosti za postizanje energetske učinkovitosti te njihovih troškova i koristi,
- **korištenje javnih jamstava za potporu razvoju inovativnih programa financiranja energetske učinkovitosti, uključujući mogućnosti financiranja putem energetske učinkovitosti kao usluge.** Jamstva energetske učinkovitosti mogu, na primjer, privući više poduzeća za energetske usluge, povećati njihovu skalabilnost na tržištu i omogućiti im da se uključe na nova tržišta te poduprijeti pokretanje tržišta energetske usluga u stambenom sektoru.

3.5. Preporuka 11: Promicanje mogućnosti refinanciranja i poticanje razvoja sekundarnog tržišta za energetske učinkovitost

Olakšavanjem razvoja sekundarnog tržišta za energetske učinkovitost, primjerice zelenim obveznicama³², može se povećati broj projekata energetske učinkovitosti i znatno povećati dostupnost kapitala za privatne ulagače u energetske učinkovitost. Zelene obveznice izdaju se uglavnom za energetska postrojenja i infrastrukturu, uključujući energetske

³² Zelene obveznice vrsta su duga koji izdaju javne ili privatne institucije kako bi financirale same sebe, pri čemu se dobivena sredstva izdvajaju za projekt zaštite okoliša ili projekt za ublažavanje klimatskih promjena. Vidjeti primjere u EEFIG 2022., Izvješće o razvoju praksi financiranja energetske učinkovitosti u zgradama, MSP-ovima i industriji. <https://op.europa.eu/publication-detail/-/publication/a3032517-c761-11ec-b6f4-01aa75ed71a1>.

učinkovitost. Sektor energetske učinkovitosti obuhvaća nove i obnovljene zgrade, skladištenje energije, centralizirano grijanje, pametne mreže, uređaje i proizvode. Izdavanjem zelenih obveznica osigurava se udruživanje znatnih financijskih sredstava različitih ulagača i snažan učinak financijske poluge, otklanja se potreba za javnim financiranjem i daju se snažni tržišni signali. Time je moguće privući nove ulagače i istaknuti potrebu za većom usmjerenošću na pragove energetske učinkovitosti i portfelje za temeljitu obnovu zgrada.

Uredba o dobrovoljnom europskom standardu za zelene obveznice³³ donesena je 22. studenog 2023. Za izdavanje zelenih obveznica u skladu s novim standardom potrebna je potpuna usklađenost s kriterijima taksonomije EU-a za imovinu koja se financira zelenom obveznicom.

Razvoj sekundarnog tržišta za energetske učinkovitost često je povezan s uspostavom agregatora projekata, refinanciranjem energetske učinkovitosti i instrumentima za forfetiranje. Refinanciranje za energetske učinkovitost uključuje prijenos prava na potraživanja za uštede energije (smanjenje troškova) i/ili očekivane otplate ulaganja u energetske učinkovitost na financijske institucije ili institucionalne ulagače. U kontekstu financiranja poduzeća za energetske usluge i ugovora o energetske učinkovitosti poduzeće za energetske usluge ili izvorni zajmodavac mogu prenijeti prava na buduća plaćanja iz ugovora o energetske učinkovitosti, čime se poduzećima za energetske usluge omogućuje dokapitalizacija i osigurava likvidnost kako bi povećali broj svojih operacija. Poduzeća za energetske usluge i financijske institucije često sklapaju posebna partnerstva za objedinjavanje potraživanja od energetske certifikata u okviru posebnih zelenih obveznica. Super-poduzeća za energetske usluge potiču objedinjavanje projekata i djeluju kao posrednici između poduzeća za energetske usluge i institucionalnih ulagača. U kontekstu zajmova i hipoteka za energetske učinkovitost financijske institucije obično objedinjuju postojeće dugove povezane sa zajmovima i hipotekama za energetske učinkovitost u okviru zelenih obveznica koje se stavljaju na sekundarno tržište. Mjerama nacionalnih tijela i javnom intervencijom može se poduprijeti uspostava instrumenata za forfetiranje i refinanciranje, primjerice uspostavom instrumenata kojima se potiče agregiranje projekata različitih davatelja zajmova. Fond za sekuritizaciju UCI-ja³⁴ u Španjolskoj i Portugalu primjer je takve inicijative za suradnju.

U tom su kontekstu ključne mjere za države članice:

- **poticanje i podupiranje razvoja tržišta zelenih obveznica** u nacionalnom kontekstu, uključujući izdavanje nacionalnih i regionalnih zelenih obveznica, promicanje primjene dobrovoljnog europskog standarda za zelene obveznice i/ili utvrđivanje posebnih standarda kojima se uzimaju u obzir tržišne posebnosti i potrebe zemlje,

³³ Uredba (EU) 2023/2631 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. studenog 2023. o europskim zelenim obveznicama i neobveznim objavama za obveznice koje se stavljaju na tržište kao okolišno održive i za obveznice povezane s održivošću (SL L, 2023/2631, 30.11.2023., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2631/oj>).

³⁴ Fond za sekuritizaciju RMBS Green Prado XI suradnička je inicijativa koja uključuje EIB, Instituto de Crédito Oficial (ICO) i Unión de Créditos Inmobiliarios (UCI) za sekuritizaciju stambenih hipoteka iz Španjolske i Portugala. U okviru te inicijative promiču se energetske učinkoviti stambeni projekti u Španjolskoj i Portugalu objedinjavanjem stambenih hipoteka u okviru sekuritiziranog portfelja. Fond za sekuritizaciju objedinjuje imovinu (stambene hipoteke u fondu UCI-ja) kako bi uspostavio investicijske portfelje koji su privlačni institucionalnim ulagačima. Za više informacija vidjeti: <https://www.eib.org/en/press/all/2023-165-eib-group-and-ico-invest-in-uci-securitisation-fund-for-renovating-and-building-residential-homes-using-sustainable-criteria-in-spain-and-portugal>.

- **uspostava posebnih dijaloga s financijskim institucijama** kako bi se olakšalo prikupljanje i razmjena najboljih primjera iz prakse u području razvoja zelenih obveznica za energetska učinkovitost te razmjene informacija o tome kako potaknuti razvoj sekundarnog tržišta za ulaganja u energetska učinkovitost,
- **podupiranje uspostave posebnih instrumenata za refinanciranje energetske učinkovitosti**, uključujući programe faktoringa za ugovore o energetskom učinku i uspostavu super-poduzeća za energetske usluge te fondova za sekuritizaciju za energetska učinkovitost kao suradničke inicijative između razvojnih banaka i privatnih financijskih institucija.

3.6. Preporuka 12: Poboljšanje prikupljanja podataka o energetskoj učinkovitosti, među ostalim o financijskim rezultatima ulaganja u energetska učinkovitost, te podupiranje mjera za praćenje i provjeru ušteda energije

Sveobuhvatno i sustavno praćenje podataka o ulaganjima u energetska učinkovitost i dalje je izazov. Poboljšanjem sustava izvješćivanje, u kombinaciji s praćenjem i ocjenjivanjem energetskog učinka i financijske uspješnosti prema referentnim vrijednostima, može se poboljšati financijski tretman energetske učinkovitosti.

Usklađivanjem i pojednostavnjenjem postupaka praćenja i provjere ušteda energije u državama članicama i financijskim ulagačima može se postići smanjenje transakcijskih troškova, izgraditi povjerenje u financijsku uspješnost ulaganja u energetska učinkovitost, dati prioritet integraciji tržišta za usluge energetske učinkovitosti i povećati povjerenje u novčanu vrijednost povezanu s uštedama energije i njihovom utrošku.

Člankom 8. Direktive o energetskoj učinkovitosti i Prilogom V. toj direktivi utvrđuju se zajednički kriteriji za mjere provjere i kontrole ušteda energije kako bi se ispunile godišnje obveze uštede energije. Osim toga, financijske institucije i ulagači mogu koristiti europske i međunarodne norme³⁵ za mjerenje i provjeru ušteda energije koje su ostvarili u svojim operacijama davanja zajmova.

U tom su kontekstu ključne mjere za poboljšanje prikupljanja i analize podataka te poticanje usklađivanja mjera za praćenje i provjeru:

- **podupiranje usklađivanja, standardizacije i pojednostavnjenja mjera za praćenje i provjeru ušteda energije u državama članicama i gospodarskim sektorima.** Praćenje i provjera ušteda energije trebali bi biti jednostavniji i usklađeni među sudionicima na tržištu, od poduzeća za energetske usluge zaduženih za osiguravanje energetske učinkovitosti ulaganja do financijskih institucija odgovornih za ispunjavanje njihovih obveza objavljivanja i potencijalno zainteresiranih za trgovanje potraživanjima od ulaganja na sekundarnom tržištu. Prepreke kao što su različite i/ili presložene metodologije izračuna u državama članicama i gospodarskim sektorima trebalo bi ukloniti poticanjem prekograničnog usklađivanja u okviru suradnje država članica u zajedničkim forumima EU-a za energetska učinkovitost, kao što su usklađene mjere ili stručne skupine za Direktivu o energetskoj učinkovitosti i

³⁵ Među primjerima normi koje je razvila Europska organizacija za normizaciju, a koje su relevantne za građevinski i industrijski sektor jesu norme za: energetske audite (EN 16247), energetska svojstva zgrada (skup normi EN ISO 52000), sustave upravljanja energijom i okolišem (EN ISO 50001 i EN ISO 14001), usluge energetske učinkovitosti i povezane višestruke i posredne koristi (EN 15900), ugovore o energetskom učinku (EN 17669) i vrednovanje ulaganja povezanih s energijom (EN 17463).

Direktivu o energetske svojstvima zgrada. Uspostavom nacionalnih sustava uštede energije (sustav obveze dobavljača energije, ciljevi uštede energije za velika energetska intenzivna poduzeća) može se olakšati standardizacija prihvatljivih rješenja za energetska učinkovitost te postupaka mjerenja i provjere ušteda energije,

- **promicanje primjene međunarodnih normi** kao alata za smanjenje rizika kako bi se procijenile i mjerile energetske koristi i koristi za okoliš te posredne koristi projekata energetske učinkovitosti. Primjenom međunarodnih normi i upućivanjem na njih, npr. u postupcima dužne pažnje i potpisivanja vrijednosnih papira financijskih institucija, može se omogućiti transparentnost i usporedivost različitih opcija te povećati značaj izvješćivanje i objavljivanja.